

[Kritika jedné věty z Patočkova textu Čím je a čím není Charta 77]

Ladislav Hejdlánek

This is a part of the original document:

[2003](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[2003](#)

- ◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 21. 3. 2003
- ◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 21. 3. 2003

[Kritika jedné věty z Patočkova textu *Čím je a čím není Charta 77*]

Patočka ve svém narychlo a za mimořádných okolností psaném textu „Čím je a čím není Charta 77“ napsal větu, která sice dávala tehdy a dává i dnes poměrně jasně najevo, oč jde, ale když ji podrobněji prozkoumáme, uvidíme, jak potřebuje v nejednom ohledu opravit a upravit. Ta jedna věta zní: „Pojem *lidských práv* není nic jiného než přesvědčení, že státy i celá společnost uznávají něco nepodmíněného nad sebou, co je i pro ně závazně posvátné (nedotknutelné), a že svými silami, jimiž tvoří a zajišťují *právní* normy, míní přispět k tomuto cíli.“ (Dále to pokračuje: „Totéž přesvědčení žije i v jednotlivcích a je základem pro plnění jejich povinností v životě soukromém, pracovním i veřejném. ...“ – Právě zde lze nahlédnout, že nešlo o pouhou metaforu, když v první větě byla řeč o tom, co „státy i celá společnost“ uznávají a pod co se staví. Ale to nyní nechme stranou.) Ale vysloveně iritující jsou slova, že „pojem ... není nic jiného než přesvědčení ...“. Pojem je nepochybně něco jiného než přesvědčení; souvislost mezi „pojmem“ lidských práva a mezi „přesvědčením“, že lidé, společnost i státy uznávají (resp. mají, musí uznávat) něco „nepodmíněného“ nad sebou, musí být teprve prokazována a zejména osvětlena. Ale aby tato souvislost mohla být s náležitou přesností vyjasňována, je nejprve nutno pojmově vymezit, co to lidská práva jsou, tedy onen „pojem“ ustavit, konstituovat. Naproti tomu „přesvědčení“ je subjektivní záležitost, která se vztahuje k něčemu dalšímu, co už součástí subjektivity není. Tímto „něčím dalším“ mohou být např. lidská práva. Ale pak je nutno dále upřesnit, v jakém smyslu tu jsou ona „lidská práva“ míněna. Může jít o ideu či myšlenku lidských práv, jakou má prehistorii a jak byla postupně formulována a postupně se rozšiřovala atd., ale může jít nejen o „myšlenku myslící“, ale také o „myšlenku myšlenou“ (*cogitatio cogitans* x *cogitatio cogitatum*). A tím „myšleným“ (*cogitatum*) nemusí být myšlenka lidských práv, může tu jít tak o lidská práva sama. A co to jsou ta lidská práva sama? Je to nějaký objekt myšlení? A je to objekt reálný nebo intencionální? Mohou být lidská práva myšlenkově pojata jako intencionální objekt? Nejsou daleko spíše intencionálním non-objektem?

(Písek, 030321–2.)